

Entrevista a Lluís Mercader

La veritat de l'assassinat de Trotski

El català Ramon Mercader va passar vint anys a una presó de Mèxic per l'assassinat de Trotski. Lluís Mercader, el seu germà, acaba de publicar un llibre per corregir "l'enorme quantitat de mentides que s'han publicat sobre un cas que ha donat la volta al món".

Acaaba de publicar el llibre *Ramón Mercader, el meu germà* per corregir l'enorme quantitat de mentides i errors que s'han publicat sobre Ramon i la seva mare, Caritat. Lluís Mercader, de 67 anys, va tornar a Catalunya el 1978, després d'un exili de quaranta anys a l'URRS, on va col·laborar amb el NKVD, anomenat després MVD i que va donar lloc després al KGB. Es va assabentar de l'atemptat que va patir Trotski llegint el diari *Pravda*: perquè "quan entres a l'URRS es talla la comunicació amb l'exterior".

—Com molta gent, vostè va marxar a l'exili el 1937...

—Sí, primer me'n vaig anar cap a França i d'allí, el 1939, cap a l'URRS. Vaig deixar, doncs, el meu país als tretze anys. Al setembre del 39 vaig començar a estudiar a l'escola, a Moscou. Quan encara em quedava un any va començar la guerra. Pensava anar de càmping amb uns amics, però no va ser possible, vam fer de voluntaris. Jo encara no tenia els divuit anys. Vaig estar amb l'Exèrcit Roig fins després de la batalla de Stalingrad. Em van traure de l'exèrcit perquè anés a estudiar a l'Escola Tècnica Superior de l'Energia. Vaig entrar a la facultat de ràdio fins que vaig acabar la carrera, el 1948. A partir d'aleshores vaig començar a treballar d'enginyer en un institut d'investigació científica entre el 1948 fins el 1966. Entre el 1965 i el 1978 vaig ser professor de l'Escola Superior d'Enginyers de Telecomunicacions.

—¿Quina era la seva relació amb el seu germà?

—Quan jo vaig marxar en vaixell cap a l'URRS, Ramon es va quedar a París. Després no en vaig saber res més, perquè quan arribes a l'URRS totes les comunicacions amb l'exterior es tallen immediatament. No en sabia res fins que un dia que llegia el *Pravda* vaig veure que havien matat Trotski. La companya

del meu germà em va dir: "Ramon hi està ficat". Jo sabia que Ramon treballava per al NKVD, això sí, però en aquestes coses hi ha una llei d'or que no s'ha d'oblidar: "Com menys en sàpigues, més viuràs". Això fins al punt que quan el meu germà ja havia sortit de la presó i era a Moscou, mai no vaig gosar fer-li preguntes directes, perquè tenia por que, si mai arribava a saber-ne massa, no em deixarien marxar mai de la Unió Soviètica. I tots els espanyols emigrats a l'URRS sempre hem pensat en el nostre retorn aquí. Però haig d'aclarir que mai he sentit por, perquè la meua mare i els meus altres tres germans eren fora del país i això era també una garantia per a mi; però, sobretot, perquè jo, igual que els meus germans i la meua mare, sempre hem estat lleials amb la Unió Soviètica. No he fet mai res en contra seva, sinó que, al contrari, he treballat allí trenta anys, com a enginyer i com a comunista.

—¿Vostè va estar relacionat amb el KGB a l'URRS?

—Quan vaig arribar a l'URRS hi vai g anar enviat per les persones que dirigien el treball del meu germà i de la meua mare, que eren del NKVD. Quan vaig arribar a Moscou, em va cridar al seu despatx el ministre de l'Interior i d'aquesta manera vaig saber per primera vegada el que era el NKVD. Després en vaig saber ben poc. Una vegada al mes els veia perquè eren els que em pagaven. Després, quan va començar la guerra, em vaig sorprendre perquè a la meua brigada hi estava ple d'espanyols. Era un cos amb destí especial. Ens van preparar per lluitar a la rereguarda dels alemanys. Aquests, però, es van quedar a uns 22 quilòmetres de Moscou, sense poder-hi entrar. Després, em van traslladar a una escola especial de ràdio per als guerrillers, on vaig estudiar ràdio i radiotelegraf. Al cap d'un temps, quan ja havia tornat a Moscou, vaig rebre l'ordre d'anar a un camp de concentració de preso-

ners alemanys per fer d'interpret dels presoners. Em van tornar a mobilitzar cap al febrer del 1942 i durant gairebé un any. El 2 de febrer del 1943 va acabar la batalla de Stalingrad. Des d'aquest moment, a l'URRS, tots vam comprendre que la guerra estava guanyada. El govern soviètic va començar a preparar-se per a la restauració de temps de pau. Llavors vaig començar a estudiar...

—¿Quina va ser la seva primera impressió quan va tornar el 1978 a Catalunya?

—Vaig tenir dues impressions molt fortes, just al moment d'arribar. En primer lloc, que em trobava a Llívia, ho trobava tot molt petit, la gent, els carrers, les avingudes... Jo coneixia molt bé Barcelona, malgrat que n'havia marxat als tretze anys, perquè el meu pare me l'havia ensenyada molt bé. Podia dibuixar-la amb els ulls clucs. Recordo que vaig escriure als meus, que encara eren a Rússia, dient-los que "aquí la gent és molt petita".

—¿I l'altra sorpresa?

—Durant tota una setmana em vaig quedar mirant els aparadors dels magatzems plens de mercaderies, de llums, de colors... Jo no hi estava acostumat. "¿Quina força té el capitalisme!", vaig pensar. ¿Quina força la de la propietat privada!

—¿El comunisme ha estat malentès?

—Després de la meua experiència, estic convençut que el comunisme és una utopia. Penso que l'home, com els animals, és un robot cibernètic que té dos punts en el seu programa: treballar el menys possible i agafar el màxim possible per ell mateix. Partint d'aquesta constatació, era impossible crear un país comunista. El 1978, abans de marxar de

l'URRS. vaig anar a acomiadar-me d'un amic de Ramon i meu, membre del Politburó del Partit Comunista. Aquest alt dirigent del país em va dir que comprenia les meves ganes de marxar.

—*¿L'URRS era un país avançat, tecnològicament parlant?*

—Quasi tota la investigació científica anava cap a la guerra. La resta són els excedents que van a parar a la societat civil. És pot dir que la ciència, la teoria de la Unió Soviètica no té res a envejar als altres països, però no succeeix el

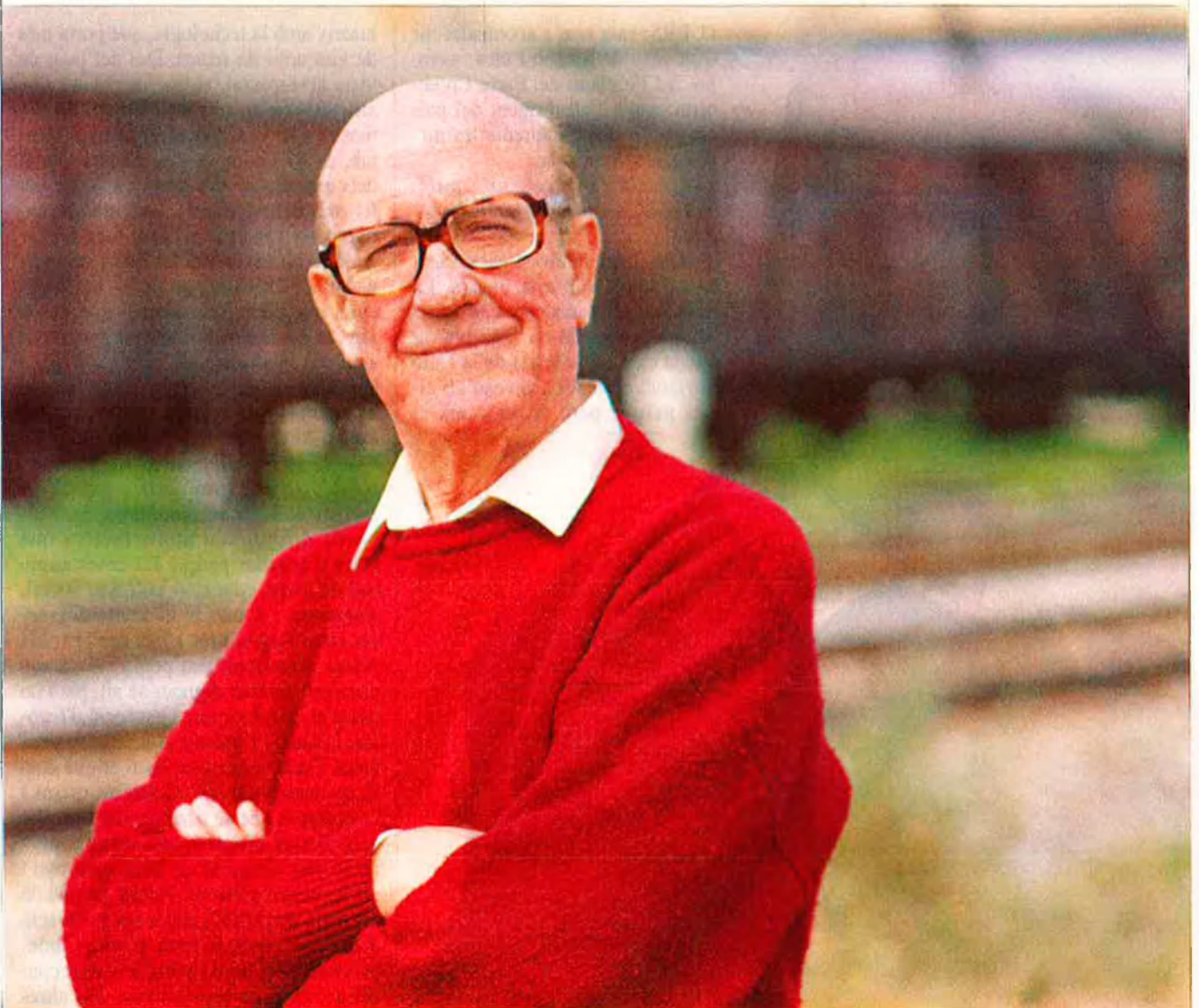
mateix amb la tecnologia, que porta més de vint anys de retard. Des del punt de vista aeroespacial, sí que es pot dir que allí estaven més avançats, com ho demostra que van llançar el primer Sputnik, de 87 quilos de pes. Encara que el dels americans, més petit, va servir per fer més descobriments, com ara els cinturons de Van Halen. Quan vaig arribar aquí, jo no havia mai fet servir un ordinador, a l'URRS encara no hi havia circuits integrats. Naturalment que ni els xips ni els ordinadors que es fan servir aquí són fabricats aquí, però s'han sabut aprofitar els vasos comunicants que hi ha amb els països més avançats, com el Japó o Alemanya.

—*¿El desenvolupament econòmic i tecnològic de l'URRS passa pel reconeixement de les nacionalitats?*

—Es difícil, són molts factors que s'han d'associar perquè les coses vagin millor. Falta educació política, social, d'empresa... A més hi ha molta diferència entre Rússia i les altres nacions. Els russos estan molt ben preparats i tenen un nivell cultural diguem-ne alt, però no passa el mateix arreu, a excepció d'Estònia, Letònia i Lituània. Aquestes tres nacions s'independitzaran costi el que costi, ho tenen molt clar. Odien els russos i la veritat és que se n'haurien de sortir bé sols. Potser Moldàvia els seguirà, però no ho puc assegurar, no hi he estat mai i no ho conec gaire bé. Potser la solució als mals de l'URRS passa per la creació d'una confederació amb governs independents però amb l'existència d'un consell i d'un parlament comuns. Els altres països que no he anomenat abans estan molt endarrerits i sortirien perdent si decidissin separar-se.

—*¿L'economia?*

—Al mes de març vaig tornar de visita a l'URRS. Són molts els que m'han assegurat que bona part de la població està del costat de Gorbatxov. S'han convençut que el partit tenia raó i que la propietat privada és amoral. Jo no m'ho esperava, però és que durant aquests anys de *glasnost* i *perestroika* han aparegut una sèrie de personatges lligats al negoci fàcil, l'especulació, el *business*, el mercat negre, etcètera. És un petit grup conegut de tothom i que ho té tot. Al seu voltant tot són gàngsters i especuladors. Els joves poden canviar les coses, però potser faran falta més de cinquanta anys per parlar d'una nova Unió Soviètica. Si ens remetem al darrer estudi que s'ha fet a l'antiga RDA, veiem que caldran com a mínim trenta anys

Lluís Mercader és professor emèrit de l'Etset de Madrid i assessor del departament d'I+D de l'empresa Tagra.

YANG MERCADER

perquè aquest país es posi al nivell de l'altra Alemanya, això sempre que cada any el producte nacional brut creixi de vora el set per cent, cosa bastant difícil d'aconseguir, d'altra banda. Sense comptar que els vells i la majoria dels adults no són reciclables i van a l'atur directament. L'URRS..., doncs, ¡podria necessitar cent anys!

—*¿Què l'ha sorprès de l'URRS?*

—Quant a geografia, he de dir que m'agrada més que la que tenim aquí, malgrat el bon clima que tenim. ¡L'URRS és un planeta! El Caucas, el Tàmir, l'Altai, uns boscos fantàstics, és una meravella, tot plegat.

—*Actualment vostè és professor emèrit de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Telecomunicacions de Madrid i assessor del departament de recerca i*

desenvolupament de l'empresa Tagra....

—Sí, m'he vist una mica obligat a fer totes aquestes coses perquè amb les 29.000 pessetes de jubilació que em donaven per haver treballat nou anys i set mesos com a professor a la Universitat no en tenia prou, com és evident. Vaig tenir sort que els companys de Madrid em donessin suport, i ara dono classes de doctorat.

—*¿Què passarà amb el satèl.lit Hispasat?*

—Això és un vell projecte que ara perilla per la manera de fer les coses del país, sempre a última hora, amb presses. El 1982 tots estàvem d'acord amb el que s'havia de fer. El projecte costava 260 milions de dòlars. Si el govern ho hagués finançat ja estaríem a les acaballes. Tot això va morir, però, fins al 1987, en

què el tema va tornar a traure's, segons es diu pels consells que Willy Brandt va donar a Felipe González en el sentit que Espanya havia de tenir el seu satèl.lit. El 1988 el govern va fer un concurs tot i que érem molts els que pensàvem que això no estaria llest pel 92. ¡Construir ara l'Hispasat haurà costat entre 500 i 600 milions de dòlars!

—*¿Tindrà èxit la cadena de televisió Euronews? ¿Arribarà a tenir tant poder com la CNN?*

—No em sembla una idea dolenta a priori, encara que s'ha de considerar que difícilment s'hi podran tenir en compte les diferències entre les nacionalitats, els fets diferencials de cadascuna de les cultures que es vulguin representar. El temps ho dirà.

Frederic Rovira